

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 62

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 13. jaanuar 2025

Algus 11.15, lõpp 13.00

Juhataja: Andre Hanimägi (esimees)

Protokollija: Selena Eenmaa (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Anti Haugas, Jaanus Karilaid, Ando Kiviberg, Õnne Pillak, Valdo Randpere, Vilja Toomast, Varro Vooglaid

Komisjoni ametnikud: Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja), Linnar Liivamägi (nõunik)

Puudusid: Madis Kallas ja Anastassia Kovalenko-Kõlvart

Kutsutud: Justiits- ja Digiministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Martin Ziehr, Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna nõunik Eve-Ly Kübard, Siseministeeriumi nõunik Silvester Soop (2. päevakorrapunkt); justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta (2.-3. päevakorrapunkt), ministri nõunik Helle Ruusing, peaprokuröri kandidaat Astrid Asi (3. päevakorrapunkt); Riigikogu avalike suhete osakonna pressinõunik Merilin Kruuse

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (sanktsiooniväärteod) eelnõu (441 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Riigi peaprokuröri kandidaadi suhtes arvamuse andmine
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu õiguskomisjoni nädala (13.01.2025-19.01.2025) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 13.01.2025 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (sanktsiooniväärteod) eelnõu (441 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Riigi peaprokuröri kandidaadi suhtes arvamuse andmine
4. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Andre Hanimägi, Anti Haugas, Jaanus Karilaid, Ando Kiviberg, Õnne Pillak, Valdo Randpere, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (sanktsiooniväärteod) eelnõu (441 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Andre Hanimägi sõnas sissejuhatuseks, et eelnõule 441 SE on muudatusettepanekute tabelis toodud kokku kuus muudatusettepanekut ning andis seejärel Justiitsministeeriumi esindajale sõna nende ettepanekute tutvustamiseks.

Martin Ziehr märkis, et muudatusettepanekud sisaldavad nii normitehnilisi parandusi kui ka praktilise poole pealt tähelepanu nõudvaid küsimusi, mida soovitakse selle eelnõu menetlusega ära lahendada. Martin Ziehr tutvustas muudatusettepanekut nr 1:

1. Muuta ja sõnastada eelnõu § 1 punkt 1 järgmiselt:

„1) paragrahvi 93¹ tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Rahvusvahelist sanktsiooni rakendavas või Vabariigi Valitsuse sanktsiooni kehtestavas õigusaktis sätestatud kohustuse täitmata jätmise või keelu rikkumise eest, välja arvatud käesoleva seadustiku §-s 421² sätestatud keelatud strateegilise kauba veo ja keelatud strateegilise kaubaga seotud teenuse osutamise eest, –

karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.

(2) Sama teo eest, kui:

1) see on toime pandud grupi poolt;

2) see on toime pandud korduvalt – karistatakse rahalise karistuse või kuni kuueaastase vangistusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 sätestatud teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahalise karistusega.

(4) Kohus võib kohaldada käesolevas paragrahvis sätestatud süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine või eseme konfiskeerimist vastavalt käesoleva seadustiku §-s 83 sätestatule.

(5) Kohus võib kohaldada käesolevas paragrahvis sätestatud kuriteo eest kuriteoga saadud vara laiendatud konfiskeerimist vastavalt käesoleva seadustiku §-s 83² sätestatule.“;

Selgitus: Normitehnilise korrektuurina viiakse ka lõikes 2 sisaldunud kaks kvalifitseerivat teokoosseisu eraldi punktide alla. Põhjalikum selgitus muudatuse kohta sisaldub järgmise punkti all.

Andre Hanimägi uuris, et kui nt abikaasad viivad koos sanktsioneeritud kauba üle piiri, siis kas see läheb nüüd arvesse kui grupi poolt toime pandud süütegu.

Martin Ziehr vastas, et see sõltub juba konkreetse kaasuse asjaoludest, sh näiteks sellest, kas abikaasad kooskõlastasid tegevuse omavahel ehk kas mõlemad olid teadlikud ja panid süüteo toime ühiselt.

M. Ziehr tutvustas muudatusettepanekut nr 2:

2. Muutes järgnevate punktide numeratsiooni, täiendada eelnõu §-i 1 uue punktiga 2 järgmises sõnastuses:

„2) seadust täiendatakse paragrahviga 93² järgmises sõnastuses:

§ 93². Rahvusvahelise sanktsiooni ja Vabariigi Valitsuse sanktsiooni rikkumine ettevaatamatusest

(1) Rahvusvahelist sanktsiooni rakendavas või Vabariigi Valitsuse sanktsiooni kehtestavas õigusaktis sätestatud kohustuse täitmata jätmise või keelu rikkumise eest ettevaatamatusest, kui puudub käesoleva seadustiku §-s 421⁴ sätestatud süüteokoosseis, – karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahalise karistusega.“

Selgitus: KarS-i muudatustega lahendatakse kavandatud eelnõus sisalduv loogikaviga, mis seondub tahtluse ja ettevaatamatusega. Nimelt peaks eelnõus kavandatud regulatsiooni kohaselt olema väärteo korras karistatav sanktsiooni rikkumine ettevaatamatusest, samas kui kriminaalkorras on karistatav üksnes tahtlik tegu. Vahetegu väärteo ja kuriteo vahel võib seisneda nii kauba kasutusotstarbes, kui ka väärtuses. Just väärtuse pinnalt eristades tõusetubki teravalt eelnimetatud loogikaviga – 10 000 eurot ületava väärtusega kauba puhul on isiku väärteo korras vastutusele võtmine välistatud, samas kui ettevaatamatu teo korral ei vastuta isik ka kriminaalkorras (olguigi, et sanktsiooni rikutakse tegelikult nii suures ulatuses, et isiku väärteo korras karistamine kujutaks endast karistusõiguslikku alareageerimist teole). Kõnealuse probleemi lahendamiseks pakutakse eelnõu täiendusena välja lisakoosseis (KarS § 93²), mis muudab karistatavaks ka rahvusvahelise sanktsiooni ja Vabariigi Valitsuse sanktsiooni rikkumise ettevaatamatusest. Lisaks sätestatakse senisest selgemalt KarS § 93¹ lg-s 2 raskendavate asjaoludena teo toime panemine grupi poolt või korduvalt ja viiakse seni eelnõus pakutud KarS § 93¹ lõikes 2 kirjeldatud väärtegu rahvusvahelise sanktsiooni seadusesse (RSanS) – selle kohta vt täpsemalt muudatusettepanek punktis 4. KarS § 93² sisaldab viidet eelnõuga lisatavale KarS §-le 421⁴, mida tuleb kõnealuse koosseisu suhtes kohaldada *lex specialis*’ena. RSanS väärteokoosseis on mõeldud KarS § 93¹ lg-s 1 sätestatud põhikoosseisu privilegeeringuna, samas kui KarS § 93¹ lg 2 sisaldab põhikoosseisu kvalifitseerivaid tunnuseid, mis toovad kaasa rangema karistuse.

Liisa-Ly Pakosta lisas, et kui eelnõu algselt õiguskomisjonis tutvustati, rõhutati ka siis seda, et eesmärk on mitte jääda niivõrd kinni tahtluse tõendamises. Praktikas esineb juhtumeid, kus inimene ütleb pärast, et ei teadnud, et tegemist on sanktsioneeritud kaubaga ning olukorda on siis keeruline lahendada. Eeldus on, et piiri ületamisel on inimene endale juba selgeks teinud, milline kaup on keelatud ning eraldi ei pea tahtlust hakkama tõendama.

Andre Hanimägi uuris, kui palju selliseid juhtumeid praktikas esineb ning kus täpsemalt saavad inimesed informatsiooni, milline kaup on sanktsioneeritud ja milline mitte.

Eve-Ly Kübard vastas, et sellised juhtumid on tolliametnikel piiril igapäevane teema. Samuti on täna tõsiseks probleemiks korduvrikkujad ning mitmed menetlused on juba kaitsepolitseis kuriteona menetletavad. Kuigi nendel juhtumitel on kauba enda väärtus väike, on oluliseks probleemiks just korduv rikkumise toimepanemine ning mh üritatakse kaupa viia üle piiri erinevatest piiripunktidest. See näitab, et rikkujad pigem siiski teavad, et tegemist on sanktsioneeritud kaubaga.

Martin Ziehr tutvustas muudatusettepanekut nr 3:

3. Muuta ja sõnastada eelnõu § 2 tekst järgmiselt:

„Kriminaalmenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 126³ lõikes 3 asendatakse lauseosa „Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet“ lauseosaga „Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ning Maksu- ja Tolliamet“;

2) paragrahvi 126³ lõige 4¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

(4¹) Maksu- ja Tolliamet võib käesoleva seadustiku § 126² lõike 1 punktides 3 ja 4 nimetatud alustel teha järgmisi jälitustoiminguid:

- 1) vaadata varjatult läbi postisaadetist;
- 2) vaadata või kuulata salaja pealt teavet;
- 3) kasutada politseiagenti.“

3) paragrahvi 212 lõige 2 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) Maksu- ja Tolliamet maksu- ja tollialases kuriteos, narkootilise ja psühhotroopse aine üle piiri toimetamisega seotud kuriteos ning karistusseadustiku §-s 421¹ nimetatud kuriteos, välja arvatud juhul, kui kuriteo objektiks oli radioaktiivne aine, lõhkeaine või laskemoon koguses, mis ületab relvaseaduse § 46 lõikes 5 sätestatud piirmäära, või relvade laskekõlbmatuks muutmise tehnilistele nõuetele täielikult mittevastav tulirelv, karistusseadustiku §-des 421² ja 421⁴ nimetatud kuriteos, kui selle objektiks oli inimõiguste rikkumiseks kasutatav kaup või sellega seotud teenus, ning karistusseadustiku §-des 93¹ ja 93² nimetatud kuriteos, kui kuriteo objektiks oli kauba või sularaha sisse- ja väljaveo keelu rikkumine;“.

Selgitus: Kehtiva õiguse kohaselt on KarS §-s 93¹ reguleeritud kuritegude menetlemine vastavalt kriminaalmenetluslikule uurimisalluvusele Kaitsepolitsei ameti (KAPO) pädevuses. Seoses Venemaa Föderatsiooni täiemahulise agressiooniga on VF-ile kehtestatud laiaulatuslikud sanktsioonid, millest tingituna on mitmekordistunud ka sanktsioonirikkumiste arv. Kuigi kaubasanksioonide rikkumiste menetlemine on väga oluline, ei ole otstarbekas selleks kulutada julgeolekuasutuse ressursi, kelle põhiülesandeks on julgeolekuohtude kohta teabe kogumine, nende ennetamine ja tõkestamine. Arvestades, et kaubasanksioonide rikkumised on olemuselt sarnased salakaubaveo (KarS § 391) juhtumitele, mille menetluse pädevus on Maksu- ja Tolliametil (MTA), on põhjendatud kaubasanksioonide rikkumiste kohtueelse uurimise ülesande panemine MTA-le. Kuna sanktsioonimeetmetega on kaetud ka sularaha eksport, tuuakse ka nende rikkumiste uurimine MTA pädevusena selgelt välja. Selline valik on otstarbekas ka seetõttu, et enamuse kaubasanksioonide rikkumistest avastab MTA piiriületusel. Kui kaubasanksioonide rikkumise kohtueelse menetluse ülesanne lasuks MTA-l, tegeleks rikkumisega üks asutus alates avastamisest kuni eeluurimise lõpuni. Uurimisalluvus jääks jätkuvalt KAPO-le selliste sanktsioonirikkumiste puhul, mis ei hõlma kauba sisse- ja väljaveo keelu rikkumist. Eeltoodud põhjustel lisatakse MTA uurimisalluvusse ka KarS § 93².

Seoses uurimisalluvuse muudatustega muudetakse MTA pädevust selliselt, et MTA võiks edaspidiselt oma uurimisalluvuses olevate jälituskataloogi kuuluvate kuritegude menetlemiseks ja konfiskeerimismenetluses teabe kogumiseks iseseisvalt vaadata varjatult läbi postisaadetist, vaadata või kuulata salaja pealt teavet, kasutada politseiagenti ja matkida kuritegu. Kehtiva õiguse kohaselt MTA kõiki nimetatud toiminguid ise teha ei või ja MTA peaks vajaliku teabe kogumiseks esitama taotluse PPA-le või KAPO-le. Selline korraldus on aga ebamõistlik, kuna jälitustoiminguid peaks teostama eelkõige see (jälitus)asutus, kes kuritegusid ka sisuliselt menetleb. Oluline on märkida, et muudatusega ei laiendata jälituskataloogi kuuluvate kuritegude loetelu ehk jälituspädevus tervikuna ei laiene. Samuti ei muudeta jälitustoimingutele esitatavaid nõudeid ega loa väljastamise korda – toimingud jäävad endiselt viimase järgu abinõuks ning on allutatud kohtulikule järelevalvele. Muudatuse tulemusel muutub aga tõhusamaks nii MTA kui PPA töö, kuivõrd MTA ei pea enam oma

uuritavates kriminaalajades jälitustoiminguid „allhankena tellima“ PPA-st ja vabaneb ses osas asutuste vahelisest asjaajamisest; PPA omakorda vabaneb asutuste vahelise asjaajamise koormusest ning saab paremini planeerida oma ressursikasutust, kuivõrd „allhankena“ tehtavate toimingute hulk väheneb.

Liisa-Ly Pakosta tänas siinkohal õiguskomisjoni sel teemal paindliku lähenemise eest praeguses geopoliitilises olukorras. Ta tõi välja, et kui eelnõu algselt komisjonis tutvustati, siis kinnitati, et otsitakse aktiivselt lahendust sellele, et KarS §-s 93¹ reguleeritud kuritegude menetlemine ei peaks olema KAPO pädevuses. Eelkõige kuna toll on piiril koha peal ning menetlused saaksid toimuda kiiremalt ja efektiivsemalt kui menetluse pädevus oleks ka Maksu- ja Tolliametil. Täna on lahendus sel kujul leitud.

Valdo Randpere sõnas, et teda teeb sel viisil Maksu- ja Tolliameti pädevuste laiendamine mõneti murelikuks, kuigi eesmärk on üllas. Näiteks on küsitav see selgitustes toodud lause, et edaspidi ei pea MTA oma uuritavates kriminaalajades jälitustoiminguid nn allhankena tellima Politsei- ja Piirivalveametilt, vaid omab sisuliselt samasuguseid õigusi kui PPA.

Martin Ziehr selgitas, et kuna üle antakse uurimisalluvus, siis on vaja üle anda ka selleks vajalikud nn tööriistad. Ta märkis siiski, et jälitustegevuste kataloogi kui sellist selle muudatusega ei laiendata ja uusi kuritegusid ei lisata, mille osas võiks edaspidi jälitustoiminguid läbi viia. Kindlasti jäävad ka kehtima *ultima ratio* nõuded ehk jälitustegevus peab olema n-ö viimase järgu abinõu. M. Ziehr lisas, et kuigi sanktsioonirikkumiste menetluste osas saab MTA pädevusi juurde, tegi seni samu asju vastavalt taotlustele lihtsalt teine asutus ning jälitustoimingute läbiviimine hõlmas allhangetega teiste asutuste kaasamise kaudu suuremat isikute ringi, mistõttu on nüüd privaatsusõiguste riive tegelikult pigem väiksem.

Eve-Ly Kübard lisas, et kehtiva kriminaalmenetluse seadustiku alusel võivad kõiki jälitustoiminguid täna teha vaid KAPO ja PPA. Kui MTA menetluses on mitte sanktsioneeritud kaubaga seotud piiriülese loomuga salakaubaveo juhtum ning MTA teeb koostööd teiste seotud riikide uurimisasutustega, mille käigus on vaja teha ka jälitustoiminguid, mida MTA täna iseseisvalt ei tee, siis peab ikkagi esitama taotluse PPA-le või KAPO-le. See tähendab, et PPA või KAPO võtab salakaubaveo juhtumi kõik materjalid üle, et jälitustoimingute läbiviimiseks juhtumi sisust aru saada. E.-L. Kübard märkis, et selline teise asutuse töö ülevõtmine on nende jaoks ebamõistlik ressursi kasutus ning tõepoolest hõlmab endast informatsiooni jagamise kaudu suuremat võimalikku privaatsusõiguste riivet.

Martin Ziehr märkis veel, et ühtlasi on jälitustoimingute läbiviimiseks eelnevalt vajalik kohtu luba.

Liisa-Ly Pakosta tõi esile, et Eesti on liikmesriigina seisnud Euroopa Liidus väga häälakalt selle eest, et neid sanktsioonipakette kehtestatakse. Tulenevalt sanktsioonipakettide kiirest laiendamisest on aga tekkinud olukord, kus praktikas ei olda veel võimalised piiril neid hästi menetlema, kuna piiriametnikud teevad oma igapäevast tööd edasi ning KAPO igapäevaselt piiril ei ole, tegeledes pigem üksikute juhtumitega. Selle olukorra lahendamiseks tuleb leida mõistlik tasakaal Eesti kui liikmesriigi eesmärkide ning nende praktikas toimimise tagamise vahel. L.-L. Pakosta rõhutas, et siinkohal on kindlasti väga oluline ka eelnevalt mainitud inimeste põhiõiguste ja vabaduste jätkuvalt kaitsmine. Tavakodanike vaatest jääb olukord siiski suuresti samaks.

Andre Hanimägi palus täpsustada, kas eelnevalt ei ole MTA-l olnud nt telefonikõne pealtkuulamise võimalust ja nüüd antakse selline võimalus sanktsiooni rikkumiste menetluste puhul, kui eelnevalt saadakse toiminguks kohtult luba ning see pädevus ei laiene MTA poolt läbiviidavatele muude kuritegude menetlustele.

Martin Ziehr vastas, et kehtivas õiguses on MTA-l üksnes pädevus varjatult läbi vaadata postisaadetisi. Nüüd lisanduvad pädevuste alla eeltoodud muudatusettepanekus esitatud punktid. Jälitustoimingute läbiviimiseks on endiselt vajalik kohtu luba.

Andre Hanimägi palus veel täpsustada, kas peale sanktsiooni rikkumiste muude kuritegude menetluste puhul on seega jälitustoimingute läbiviimiseks edaspidi siiski vajalik esitada allhanke korras taotlus KAPO-le või PPA-le, või omab MTA ka teiste kuritegude puhul seda pädevust.

Martin Ziehr vastas, et see pädevus laieneb nendele kuritegudele, mis on MTA uurimisalluvuses, mis on ühtlasi jälitustegevuse kataloogis ning mille osas annab kohus loa.

Valdo Randpere kommenteeris, et siin seisnebki tema murekoht. Ühelt poolt on ta nõus sanktsiooni kuritegusid puudutavate muudatusega, kuid teisalt on küsitav, kas selle tarvis pädevuste laiendamine mh ka teiste kuritegude menetlustele ei ole liigne õiguste laiendamine ametile, kellel võib-olla ei peaks sellisel kujul neid pädevusi permanentselt olema.

Liisa-Ly Pakosta möönis, et selle muudatuse tegemise osas on ka ministeeriumil esinenud teatud kõhkclusi ning võimalik kompromissettepanek oleks tõesti anda see pädevus MTA-le kitsalt üksnes sanktsiooni kuritegude menetluste osas. Kui selline on õiguspoliitiline ootus, saab sellise täpsustuse veel teha ning see oleks sel juhul põhiõiguste ja vabaduste riive osas kitsam lahendus, kuid täidaks siiski muudatuse eesmärki.

Andre Hanimägi kommenteeris, et sellise lahenduse puhul tuleb samas silmas pidada seda, et võib tekkida olukord, kus kuriteoliigid sisuliselt põimuvad üksteisega ja praktikas on juhtumit kitsalt antud pädevusega keeruline menetleda.

Valdo Randpere kommenteeris, et jälitustoimingute nagu pealtkuulamise läbiviimine on alati väga tundlik teema ning pigem peaks lähenemine olema kitsam, nt antud juhul piirdudes vaid sanktsiooni kuritegude osas antava pädevusega. See jätkaks vähem võimalusi olukordadeks, kus nt kuulatakse pealt ühte inimest, kes teeb kõne menetlusega mitteseotud inimesele, kes siis avaldab midagi mitte õiguspärast ning tekib küsimus, kas seda informatsiooni on lubatud kasutada uueks eraldiseisvaks menetluseks.

Eve-Ly Kübard uuris, kuidas näeb Siseministeerium sellise lahenduse toimimist praktikas.

Silvester Soop kommenteeris, et praegu lahendatav probleem kujutab endast seda, et enamus rikkumisi hõlmavad piiril juba tuvastatud ja kätte saadud kaupa ning riik peab neid juhtumeid menetlema. Küsimus seisneb seega selles, kuidas oleks neid juhtumeid täna mõistlik piiril efektiivsemalt menetleda. S. Soop märkis, et MTA teeb selliste juhtumite korral juba täna ise esimesed uurimistoimingud piiril. Eelnevast lähtuvalt võib nõustuda selle nägemusega, et anda praegu olukorra lahendamiseks pädevus sanktsiooni kuritegude jaoks eraldi, kuna keerulisemate juhtumite puhul jälitustoimingute läbiviimine oleks pigem järgmine samm.

Vilja Toomast tõi esile, et jälitustoimingute läbiviimiseks on siiski alati vaja eelnev kohtu luba ning kohus peab hindama, kas see on konkreetse juhtumi puhul vajalik. Seetõttu ei näe ta suuremat probleemi ka laiema lahenduse osas. Samuti arvestades, et inimest alati teavitatakse hiljem tema suhtes läbiviidud jälitustoimingutest.

Õnne Pillak kommenteeris, et siinkohal tuleks silmas pidada, mida täpsemalt võib selline muudatus endaga tuleviku vaatest kaasa tuua, kui otsustatakse pädevusi siiski muudatusettepanekus toodud kujul laiendada. Näiteks, kas selline laiem lahendus võib luua pretsedendi, kus ka teised ametid soovivad edaspidi enda valdkonnas pädevust iseseisvalt jälitustoimingute läbiviimiseks.

Anti Haugas uuris, kui palju on Eestis selliseid ameteid, kellel üldse oleks võimekus jälitustoiminguid läbi viia. Samuti, kas MTA peaks sellise laiema lahenduse puhul võtma juurde töötajaid, kes omavad vastavat pädevust või teeksid toiminguid MTA juures samad inimesed, kes seni on jälitustoiminguid läbi viinud teises asutuses.

Eve-Ly Kübard vastas, et töäjõu teemat analüüsiti selle eelnõu juures. Kui MTA saab selles osas endale töökoormust juurde, tuleb võtta juurde ligikaudu 8-9 uurijat nende kuritegude menetlemiseks, mida täna menetleb KAPO. Ta märkis, et kogemuste või oskuste puuduse taha see asi ei jääks.

Varro Vooglaid uuris, kas neid 8-9 uut töötajat ei võiks sel juhul juurde võtta hoopis KAPO, et nende menetlustega tegeleda, ilma, et peaks hakkama laiendama teiste ametite pädevusi.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et seda lahendust ei ole peetud otstarbekaks, kuna KAPO ametnikud ei tööta igapäevaselt piiril, kus need juhtumid aset leiavad.

Andre Hanimägi uuris, kas täna on võimalik esile tuua statistikat, kui palju on MTA seoses sanktsiooni kuritegudega pöördunud KAPO või PPA poole jälitustoimingute, sh näiteks pealtkuulamise läbiviimiseks.

Eve-Ly Kübard vastas, et täna menetleb neid kuritegusid veel KAPO ise. On oluline veel märkida, et kui vaadata eelmise ja üle-eelmise aasta rikkumisi, siis ligikaudu kaks kolmandikku nendest hakataks menetlema hoopis väärteo korras, kui need seaduse muudatused jõustuvad ja rahvusvahelises direktiivis sätestatakse väärteokoosseis kaupade puhul, mille väärtus on alla 10 000 euro. See tähendab, et menetlused toimuvad piiril väärteo korras kiiremini ja neid viivad läbi MTA tolliosakond. Ühtlasi ei hõlma need menetlused üldse jälitustoiminguid. E.-L. Kübard sõnas, et eelnevast lähtuvalt võib öelda, et juhtumid, mis hõlmavad jälitustoiminguid nagu pealtkuulamine, on praeguse KAPO praktika põhjal vaid üksikud juhtumid.

Varro Vooglaid märkis, et kui minister eelnõu algselt õiguskomisjonis tutvustamas käis, võis selle eesmärkidega igati nõustuda, sh sellega, et KAPO ei peaks tegelema nii suure hulga väärtegudega. Nüüd on aga olukord seoses eeltoodud muudatusettepanekutega muutunud, sest pakutud muudatus kirjutab üksikküsimuse lahendamiseks ümber juba üldist õigussüsteemi loogikat. Samuti arvestades, et eelkõneleja sõnul on neid kuritegusid, mida MTA hakkaks edaspidi menetlema, võrreldes väärtegude hulgaga väga vähe. V. Vooglaid sõnas, et eelnevalt lähtuvalt jääb arusaamatuks, miks ei võiks siiski jääda eelnõu algse loogika juurde, et see väärtegude suur hulk läheks küll MTA uurimisalluvuse alla, kuid kuriteod jääksid siiski KAPO-le uurida, sh selleks vajalikud vahendid ja pädevused.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et seda aspekti on kaalutud, kuid soov on jääda siiski pakutud lahenduse juurde. Samas ollakse valmis seda kitsendama nagu eelnevalt mainitud.

Silvester Soop tõi esile, et kunagi kui uurimisalluvus sanktsiooni kuritegude osas sai KAPO-le antud, olid sanktsiooni režiimid seotud eelkõige Põhja-Korea ja Iraani massihävitusrelvadega ja terroristlike organisatsioonidega ning seetõttu oli igati mõistlik, et see pädevus on KAPO-l. Pikaajalise pädevuse vaatest aga ei ole kaubaga seotud kuritegude puhul see otstarbekas, kuna see pädevus on praktikas teises asutuses. Näiteks kuulab täna KAPO selliste menetluste puhul ise üle MTA inimesi, et kaubaga seotud kuritegude olulisi asjaolusid välja selgitada. S. Soop sõnas, et mõistlikum lahendus oleks see, kui kaubaga seotud kuritegude uurimised oleksid ühes kohas ehk MTA uurimisalluvuses ja muud liiki sanktsioonidega seotud kuriteod, nt massihävitusrelvadega seotud tõsisemad juhtumid jääksid KAPO-le.

Varro Vooglaid sõnas, et tema murekoht puudutas eelkõige siiski jälitustoimingute

läbiviimist. Ta lisas, et jälitustegevuse pädevus on seaduse alusel ka PPA-l ehk alati ei pea selleks ilmtingimata kasutama just KAPO piiratud ressursse. Andes sellise pädevuse ka MTA-le on tegemist juba hoopis suurema sammuga.

Martin Ziehr tutvustas muudatusettepanekuid nr 4-6:

4. Muutes järgnevate paragrahvide numeratsiooni täiendada eelnõu uue §-ga 3 järgmises sõnastuses:

„§ 3. Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise

Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seadust täiendatakse §-ga 25⁸ järgmises sõnastuses:

§ 25⁸. Karistusseadustiku §-s 93¹ sätestatud kuriteo menetlemise erisused

Kohtueelset menetlust kriminaalasjades, mille menetlust on enne käesoleva paragrahvi jõustumist alustatud karistusseadustiku §-s 93¹ sätestatud kuriteo tunnustel, toimetab Kaitsepolitseiamet.“

Selgitus: Uurimisalluvuse muutmisel on vaja lahendada ka küsimus sellest, kelle menetleda jäävad juba alustatud kriminaalmenetlused. KAPO ning MTA on sanktsioonikuritegude uurimisalluvuse muutuse sujuvaks rakendamiseks töökorralduse kokku leppinud. Sobivaim lahendus on, et KAPO viib oma menetluses olevad KarS § 93¹ kriminaalasjad lõpuni ja ei anna neid MTAle üle. Siinjuures tuleb ühtlasi arvestada, et kui KarS § 93¹ alusel on alustatud kriminaalmenetlust, ning pärast käesoleva eelnõu jõustumist vastaks tegu hoopis RSanS §-s 36¹ sätestatud väärteole, tuleb kriminaalmenetlus lõpetada. Sellisel juhul jätkub menetlus väärteomenetluse korras vastavalt uurimisalluvusele (kõnealust väärtegu menetleb MTA).

5. Muutes järgnevate paragrahvide numeratsiooni täiendada eelnõu uue §-ga 4 järgmises sõnastuses:

§ 4. Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muutmise

Rahvusvahelise sanktsiooni seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seadust täiendatakse uue §-ga 36¹ järgmises sõnastuses:

„§ 36¹. Rahvusvahelise sanktsiooni ja Vabariigi Valitsuse sanktsiooni rikkumine väheses ulatuses

(1) Rahvusvahelise sanktsiooniga või Vabariigi Valitsuse sanktsiooniga kehtestatud kauba, välja arvatud karistusseadustiku §-s 421² sätestatud keelatud strateegilise kauba, või sularaha sisse- ja väljaveo keelu rikkumise eest, kui kauba või sularaha väärtus ei ületa 10 000 eurot ning tegu ei ole toime pandud grupi poolt ega korduvalt, –

karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

(3) Kohus või kohtuväline menetleja võib kohaldada käesolevas paragrahvis sätestatud väärteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine või eseme konfiskeerimist vastavalt karistusseadustiku §-s 83 sätestatule.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud väärteo katse on karistatav.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud väärtegade aegumistähtaeg on kolm aastat.“;

2) paragrahvi 37 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses: „Käesoleva seaduse §-s 36¹ nimetatud väärtegade kohtuväline menetleja on Maksu- ja Tolliamet.““

Selgitus: Kuna rahvusvaheliste sanktsioonide ja Vabariigi Valitsuse sanktsioonide jaoks on olemas eraldi seadus (RSanS), on otstarbekas sätestada sanktsioonide rikkumisega seotud väärtekoosseis vastavas eriseaduses. Samas paragrahvis sätestatakse ka juriidilise isiku vastutus (rahatrahv kuni 400 000 eurot), mis ühtib teiste RSanS-is sätestatud väärtegade eest ette nähtud karistustega. Lõikes 3 sätestatakse kohtu või kohtuvälise menetleja õigus kõnealuse väärteto tahtliku toimepanemise korral kohaldada väärteto vahetuks objektiks olnud aine või eseme konfiskeerimist vastavalt KarS-is sisalduvale konfiskeerimise üldsättele. Samuti tuuakse sättesse üle eelnõus KarS § 93¹ lõigetena 5 ja 8 kavandatud väärteto katse karistatavuse ja kolmeaastase aegumistähtaja klauslid. Kuna uue koosseisu kehtestamisel eriseaduses on vaja määrata ka väärteto kohtuväline menetleja, lisatakse RSanS-i § 37 ka teine täiendus, mille kohaselt on kõnealuse väärteto kohtuväliseks menetlejaks MTA. Selline korraldus on kooskõlas ka KrMS §-s 212 tehtava muudatuse loogikaga, mille kohaselt menetleb kauba sisse- ja väljaveo keelu rikkumisi MTA.

6. Muutes järgnevate punktide numeratsiooni jätta eelnõu §-st 6 (endine § 4) välja esimene punkt järgmises sõnastuses:

„(1¹) Karistuseseadustiku § 93¹ lõigetes 2 ja 4 ettenähtud väärtegade kohtuväline menetleja on Maksu- ja Tolliamet.“;

Selgitus: Väärtetomenetluse seadustikus sätestatakse uurimisalluvus üksnes nende väärtegade suhtes, mis sisalduvad karistuseseadustikus (vt VTMS § 52). Kuna eeltoodud muudatusettepaneku kohaselt sätestatakse väärtekoosseis RSanS-is, pole vastav VTMSi täiendus vajalik.

Andre Hanimägi tegi ettepaneku jätkata eelnõu arutelu komisjonis järgmisel istungil. Ta uuris, kas ministeeriumil on valmisolek teha järgneva istungiks tänast arutelu arvestav MTA jälituspädevust puudutav kompromissettepanek.

Liisa-Ly Pakosta vastas jaatavalt ning sõnas, et ministeerium esitab omapoolse alternatiivse ettepaneku olemasoleva kõrvale.

Otsustati:

2.1. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Andre Hanimägi, Anti Haugas, Jaanus Karilaid, Ando Kiviberg, Öne Pillak, Valdo Randpere, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3. Riigi peaprokuröri kandidaadi suhtes arvamuse andmine

ProkS § 16 lõike 1 alusel nimetab Riigi peaprokuröri ametisse Vabariigi Valitsus valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul, olles ära kuulnud Riigikogu õiguskomisjoni arvamuse.

Riigikogu õiguskomisjoni liikmed tutvusid istungil riigi peaprokuröri kandidaadi Astrid Asiga, ning esitasid talle omapoolseid küsimusi, et kujundada komisjoni poolne seisukoht.

Andre Hanimägi märkis, et ühiskonda üks kõige rohkem kõnetavamaid teemasid on kindlasti menetlustähtajad ning uuris, mis on kandidaadi nägemus selles osas prokuratuuri prioriteetide seadmises ning keerulisemate küsimuste lahendamises. Ta lisas, et on arusaadav kui teatud eriti keeruliste küsimuste puhul ongi menetlustähtajad pikad, kuid nii mõnegi teise juhtumi puhul on tekkinud ühiskonnas küsimusi ja etteheiteid, kas prokuratuur oleks siiski pidanud

niivõrd pikka menetlust tegema, eriti juhtudel, kus jõutakse õigeksmõistva kohtuotsuseni.

Astrid Asi vastas, et keerulistes kaasustes on tema hinnangul kindlasti juba enne menetluse alustamist oluline, et sellele vaataks otsa mitu silmapaari. Nii saab olla kindlam, et kõik oluline saab märgatud ja midagi ei jääks kahe silma vahele ning menetluseks, mis võib suuresti inimese põhiõigusi piirata, on piisavat alust. Kõige keerulisemad on olukorrad tavaliselt majandus- ja korrupsioonikuritegude puhul, kus ei ole koosseisule vastavus alati esmapilgul selge. A. Asi sõnas, et need on kohad, kus tasub leida vajalik ressurs selleks, et mitu inimest vaataks nendele keerulistele küsimustele otsa enne menetluse alustamist. Kui menetlus on juba alustatud ning siiski esineb mõni aspekt, mis annab alust arvata, et menetlus ei ole edukas ja asjal ei ole tulemust, siis on tema veendumus olnud see, et vajadusel tuleb teha kiiresti keerulisi otsuseid.

A. Asi tõi esile, et suur osa süütegude menetlusi on Eestis tegelikult väga kiired. Murekohad on üksikud menetlused, mis on jäänud aastateks. Siinkohal on tema hinnangul oluline vaadata üle eelkõige tööprotsessid, et need oleksid jätkuvalt piisavalt optimaalsed, sh kuidas oleks võimalik kasutada tehnoloogiat, et inimesed saaksid keskenduda just nendele küsimustele, mida tehnoloogia teha ei suuda. Oluline on silmas pidada, et prokuratuur teeks vajalikud mahus just selliseid asju, mida on tõesti vaja teha. Tööprotsesside ülevaatamine süütegude menetluste osas juba ka käib, sh diskussioonid koostöös kohtu, prokuratuuri ja politseiga. Kindlasti on ka kohti, mida saab teha seaduste teel paremaks. A. Asi sõnas, et kui rääkida kohtumenetlusest, mitte kohtueelsest menetlusest, siis on tema hinnangul üks murekoht rahvakohtunikud. Tema hinnangul on see põhjendamatu risk, eriti just menetluse venimise vaatest.

Kui rääkida menetluste pikkusest, et nt viis aastat menetlust on väga pikk, siis võib küll nõustuda, et see on pikk aeg ja kui vähegi võimalik, tuleks neid asju teha kiiremini, kuid kui vaadata asja maailmastaabis, on Eestis olukord tegelikult väga hea. Sellised viis aastat kestvad menetlused on siin tõesti üksikud, nt kui vaadata Harju maakohtus menetluses olevaid süüteasju. Tuues esile näiteks Suurbritannia ja kuidas seal lahendatakse suuremahulisi juhtumeid, on seal viis aastat menetlust ka täiesti tavalistes süüteasjades tavapärase aeg. A. Asi märkis ootuste osas, et väga mahukate asjade puhul ei ole endiselt tõenäoline, et need asjad jõuaksid nt poole aastaga kohtulahendini, kuid kindlasti ei tähenda see seda, et ei püüelda ka edaspidi selle nimel, et asjad võrreldes tänasega kiiremini liiguksid.

Anti Haugas küsis, milline on täpsemalt kandidaadi arusaam selles osas, kas rahvakohtunikud on Eesti õigussüsteemis on tarvilik institutsioon või ongi see tema hinnangul risk ja võimalik instrument menetluse pidurdamiseks.

Astrid Asi vastas, et arvestades seda lisandväärtust, mis rahvakohtunike institutsioon täna menetlusele annab, ei ole see tema hinnangul Eesti õigussüsteemis vajalik ning muud aspektid kaaluvad täna selle üle. Siinkohal võib näitena tuua Tallinna Sadama kaasuse, kus menetlust alustati üks hetk otsast peale, kuna rahvakohtunik astus kõrvale. A. Asi selgitas, et rahvakohtuniku institutsioon sellisel kujul, nagu see täna on, ei võimalda ühtegi hooba selliste olukordade lahendamiseks, mistõttu on riskid väga suured. Lisaks, rahvakohtunikud annab kohtusüsteemile kohalik omavalitsus, arvestades elanikkonna arvu. Väiksemate kohtade puhul ei ole neid tihti piisavalt anda ning samuti võib olla mõnel juhul keeruline leida rahvakohtunikku, kes ei oleks kuidagi menetletava kaasusega seotud. A. Asi rõhutas, et on mitmeid erinevaid aspekte, mis tuleks siinkohal läbi mõelda ning arutada, kas sellel institutsioonil on täna sellisel kujul eesmärki.

Liisa-Ly Pakosta kommenteeris, et on saatnud arvamuse küsimiseks laiali ettepaneku rahvakohtunike institutsiooni kaotamise osas. Põhjus ei ole eelkõige mitte need eespool mainitud probleemid, vaid pigem see, et institutsioon oli esmalt loodud selleks, et ühiskond oleks paremini menetlusele kaasatud, kuid praeguse meediavõimaluste juures on ühiskond hästi juba kaasatud teisel moel. Seetõttu ei ole institutsiooni järgi enam sellist vajadust.

Jaanus Karilaid uuris kandidaadi arvamust toimingupiirangu rikkumise normi osas. Ta mõõnis, et normi õigusselgusetuse lahendused on küll Riigikogu teha, kuid küsis, kas kandidaadi enda hinnangul on see kehvasti sõnastatud või mitte. Näiteks on palju arutatud, et toimingupiirangu normi liigne formalism on probleemkoht ning võib-olla peaks normi sisustamiseks selle tugevdamise eesmärgil tooma seal esile kuriteo motiivi, nt omakasu.

Astrid Asi vastas, et tema on kindlasti põhimõtteliselt seda meelt, et kõik karistusnormid peavad olema piisavalt õigusselged, et kõik inimesed saaksid aru, mida ette heidetakse. Seetõttu võiks tema hinnangul tõesti ka seda konkreetset sätet kirjutada täpsemaks ja arusaadavamaks ning selles osas on tema teada ka eelnõu juba menetluses või liikumas sinnapoole.

Jaanus Karilaid küsis veel, kas praegu on juba võimalik esitada ülevaadet sellest, kui palju ressursi on täna vaja selleks, et nn menetluskaar teha efektiivsemaks ja ökonoomsemaks.

Astrid Asi vastas, et praegu ei ole. Ta sõnas, et tema esimene ülesanne saades peaprokuröriks oleks saada eelnevalt organisatsiooniga veel lähemalt tuttavaks ning saada laiem pilt sellest, mis on juba tehtud, mis on praegu pooleli ning mida on veel vaja teha, sh ressursside osas. Seejärel saab teha ka täpsema plaani tulevikuks. Praegu on tal küll vaade kohtu poole pealt, kuidas ja millised asjad kohtusse jõuavad, kuid prokuratuuri menetluste osas täpsema vaate saamine oleks tema esimene ülesanne.

Valdo Randpere tõi välja, et seoses suurte tulevaste kärbetega on ametis olev peaprokurör öelnud, et prokuratuuris ei ole mitu aastat loota palgatõusu ning tõenäoliselt võib selle tulemusel prokuratuurist ära minna mitmeid inimesi. V. Randpere uuris, kuidas on kandidaadil ettekujutus või plaan seda olukorda lahendada.

Astrid Asi vastas, et tema ettekujutus selles osas põhineb kogemusest olles juhtinud kaheksa aastat organisatsiooni, kus sisuliselt ei ole ühtegi hooba inimeste motiveerimiseks, kuna kohtunike palgad on seaduses kirjas ja lisatasusid ei ole. Selleks on oluline leida muud meetmed, kuidas oma inimesi motiveerida ning teisalt ka uusi inimesi organisatsiooni saada ja siis hoida. A. Asi rõhutas, et eelneva kogemuse põhjal ei pelga ta selle olukorra lahendamist.

Vilja Toomast uuris, kuidas täpsemalt on kandidaadil plaan edaspidi vältida selliseid juhtumeid, kus pikad menetlusprotsessid ei jõuagi lõpuks tegelikult kohtusse ning hoida ära selliste pikkade tulemusteta protsesside negatiivne mõju inimeste eludele. Ta küsis, kas see on parema efektiivsuse leidmise või teatud juhul pigem isiksuse küsimus, kas rohkem sekkuda ja mitte lasta nendel protsessidel nii kaugemale minna või mitte.

Astrid Asi vastas, et temal veel ei ole nii otsest teadmist, kuidas prokuratuuris need protsessid täpsemalt käivad ja kuidas asjade liikumist omavahel arutatakse. Siinkohal on tema hinnangul üks abimeede samuti see, mille ta eelnevalt juba välja tõi, et keerulisemate asjade puhul võiksid asja enne menetlust läbi vaadata mitu silmapaari. See on küll ressursi küsimus, kuid see aitaks mh vältida olukordi, kus näiteks lihtsalt prokuröri vahetuse korral jääks asi pooleli või tehtaks protsess ümber. Samas on oluline ka märkida, et prokurör on oma otsustes sõltumatu ja kui prokurör leiab, et koosseis on olemas ja asi tuleb viia kohtusse, siis peaprokurör ei saa sel viisil sekkuda.

Varro Vooglaid tõi esile, et kandidaat on oma eelneva töökogemuse kaudu juba aastaid prokuratuuri tegevusega kokku puutunud ning palus anda lühikese ülevaate põhimõttelistest probleemidest ja peamistest kitsaskohtadest, mida ta on prokuratuuri tegevuses seni märganud ning millega tuleks tema hinnangul peaprokurörina kindlasti tegelema hakata et prokuratuur oleks oma tegevuse kaudu rohkem vastavuses selle ideaaliga, mis Eesti ühiskond sooviks näha teostumas.

Lisaks, kuna kandidaat nõustus ühes oma eelnevas vastuses, et kõik karistusnormid peavad

olema piisavalt õigusselged kõikidele inimestele, siis mis on tema hinnang praegu Riigikogus menetluses oleva nn vaenukõne seaduse eelnõule. Ta selgitas, et kui praegu kehtiva karistusseadustiku kohaselt on keelatud vaenu õhutamine, kui sellega on põhjustatud oht isiku elule, tervisele või varale, siis uue eelnõu kohaselt oleks keelatud vaenu õhutamine, mis annab aluse karta õhutusele järgnevat vägivalda tegu või ühiskonna turvalisuse olulist ohtu sattumist. V. Vooglaid uuris, kas see vastab tema kui võimaliku tulevase peaprokuröri hinnangul kuritegude määratletuse printsiibile, mida ta eelnevalt olulisena esile tõi.

Astrid Asi vastas, et tema seisukohalt tuleks olla vaenukõne koosseisu laiendamise osas väga ettevaatlik ning seda just põhjendamatult laia tõlgendamisruumi tekitamise ohu tõttu. Selle eelnõu taga on rahvusvahelised nõuded, millega Eesti on ennast sidunud ning seda koosseisu on juba väga pikalt arutatud, kuid laiendamisel tuleks pigem olla ettevaatlik ja pidada silmas selle suurt subjektiivsust. Ta möönis, et üldse reguleerimata ei saa seda siiski jätta ja teemaga tuleb tegeleda. A. Asi sõnas prokuratuuri tegevuse osas, et lähtuvalt sellest, mida ta on kohtus näinud, siis on olukord täna kardinaalselt parem võrreldes tema töökogemuse alguse olukorraga. Üks kitsaskoht, mida tema hinnangul tuleks muuta, puudutab ületõendamise küsimust. Kuigi on arusaadav, kuidas selline olukord toimikutega ja tõendite kogumisega tekib, seoses võimalusega, et üks tõend võib ära kukkuda, on siiski näha, et väga paljude menetluste puhul saaks kohtusse minna olulisemalt vähesema kogusega. See aitaks säästa ajaressurssi, et tegeleda ka muude asjadega, mis samuti vajavad tegemist. A. Asi lisas, et veel on märgata seda, et järjest vähem jõuab kohtusse masskuritegevuse juhtumeid ning sellega on samuti plaan tegeleda.

Valdo Randpere kommenteeris seoses peaprokuröri sekkumisega pikkade menetlusprotsesside puhul, et üks asi, mida peaprokurör saaks siinkohal teha, on silmas pidada, et keeruliste juhtumite korral ei seotaks väga palju erinevaid kuritegusid kokku. See tekitab liiga suure koguse toimikuid, mida keegi ei jõua mõistliku aja jooksul läbi töötada.

Astrid Asi nõustus selle soovitusega ja sõnas, et leidis ka oma töökogemuses prokurörina majanduskuritegusid lahendades, et võimalusel oleks mõistlik asjad sel viisil menetluslikult tükeldada. See on ajaressursi poolest mõistlik nii eeluurimise kui ka kohtumenetluse vaatest.

Andre Hanimägi tõi välja, et õiguskomisjon on viimasel ajal tegelenud alaealiste kuritegevuse teemaga ning sellest on hiljuti ka meedias palju räägitud. Ta uuris, mis on kandidaadi nägemus selles osas, kas tänaste hoobadega suudetakse n-ö panna seaduse maksma ja tagada ühiskonnas õigluse tunne, vältimaks karistamatuse tunde tekkimist.

Astrid Asi vastas, et alaealiste kuritegevus on tema hinnangul üks nendest teemadest, millega prokuratuur ja politsei on tegelikult viimastel aastatel väga hästi tegelenud ja olukorda ohjanud. Näiteks oli eelmisel aastal mingi hetk seis, kus ei olnud ühtegi alaealist vanglas. Selle olukorra lahendamise alla on pandud väga palju ressursi ning iga alaealise süüteo toimepanijaga tegeletakse personaalselt, otsides konkreetseid meetmeid, mis just konkreetsele lapsele oleks kõige tõhusamad. A. Asi märkis, et selline tegevus on andnud tulemusi, kuna näiteks kohtu vaatest jõuab selliseid juhtumeid kohtusse väga minimaalselt. Seda tuleb kindlasti hoida ning jätkata meetmetega, mis eelkõige aitaks hoida ära alaealiste vanglasse jõudmise. Ta sõnas, et temal ei ole usku, et just vangla on midagi sellist, mis neid n-ö ümber kasvataks. Samas ei tähenda see seda, et karistust ei peaks süütegudele järgnema. Kõige olulisem on see, et nendele rikkumistele reageeritakse ning seda kasutades meetmeid, mis konkreetsele lapsele sobivad ja aitaks teda mõjutada.

Varro Vooglaid uuris, mis on kandidaadi seisukoht seoses sideandmete lauskogumisega ning kas selles osas peaks prokuratuur oma töömeetodid kuidagi ümber hindama. Teatavasti on Euroopa Liidu kohus juba aastaid tagasi öelnud, et Eesti tegevus selles osas on vastuolus kehtiva õigusega. Samas juba mitmes Eesti valitsus ei ole selles osas tahtnud probleemile lahendust leida ning seda tõenäoliselt seetõttu, kuna sideandmed on kriminaalmenetluses

tõendina prokuratuurile oluline töövahend.

Astrid Asi vastas, et see on tõesti murekoht ning mitte ainult Eestis, vaid Euroopa Liidus laiemalt. Nimelt on väga paljud riigid on olnud hädas selles osas lahendusega leidmisega, kuidas täita seda Euroopa Kohtu otsust. A. Asi sõnas, et tema hinnangul ei ole see otsus sellisel kujul täidetav ega tehniliselt tehtav, mistõttu võiks sellega esmalt tegeleda seadusandluse tasemel hoopis Euroopa Liidus ning saada see normistik paika. Näiteks on probleemkohaks piirkondlik kogumine, mida on Eesti suuruses riigis meie mastide töötamise loogikat arvestades praktiliselt võimatu reguleerida.

A. Asi tõi praktilisest vaatest veel esile, et näiteks masskuritegude nagu kelmuste puhul ei oleks ilma sideandmete kogumiseta tegelikult peaaegu üldse võimalik neid süütegusid lahendada või siis oleksid järgmised meetmed juba veel rohkem inimeste põhiõigusi riivavamad. Seega, kui on taoline liik süütegusid ühiskonnas, mis selgelt kahandavad inimeste üleüldist turvatunnet, tuleb mõelda, mis on need kõige tõhusamad meetmed, et seda olukorda kontrolli all hoida.

Andre Hanimägi tegi ettepaneku toetada justiits- ja digiministri esitatud ettepanekut nimetada riigi peaprokuröriks Astrid Asi. Komisjon toetas ettepanekut konsensuslikult.

Esimees soovis kandidaadile õiguskomisjoni poolt jõudu ja edu edasises töös ning avaldas lootust heale tulevasele koostööle.

Otsustati:

3.1. Toetada justiits- ja digiministri ettepanekut nimetada riigi peaprokuröriks Astrid Asi (konsensus: Andre Hanimägi, Anti Haugas, Jaanus Karilaid, Ando Kiviberg, Valdo Randpere, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

4. Info ja muud küsimused

Muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Andre Hanimägi
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Selena Eenmaa
protokollija